

Sygefravær - forskning, resultater og refleksioner

Merete Labriola

Nationalt Institut for Forskning i Arbejdsmiljø

mla@arbejdsmiljoforskning.dk

**Hvorfor
overhovedet
start?**

Mål for afhandlingen..

⇒ Hvorfor

- Definitioner, et par tal
- Risikofaktorer for sygefravær
- Faktorer af betydning for tilbagevenden til arbejde

⇒ Og hvad så

- Erfaringer fra arbejdspladsbaserede interventioner mod sygefravær

Definitioner

⇒ Sygefravær

- Forebyggelse af at sygefravær opstår blandt raske medarbejdere – fx gennem arbejdsmiljøforbedringer, sundhedsfremme osv.

⇒ Tilbagevenden til arbejde

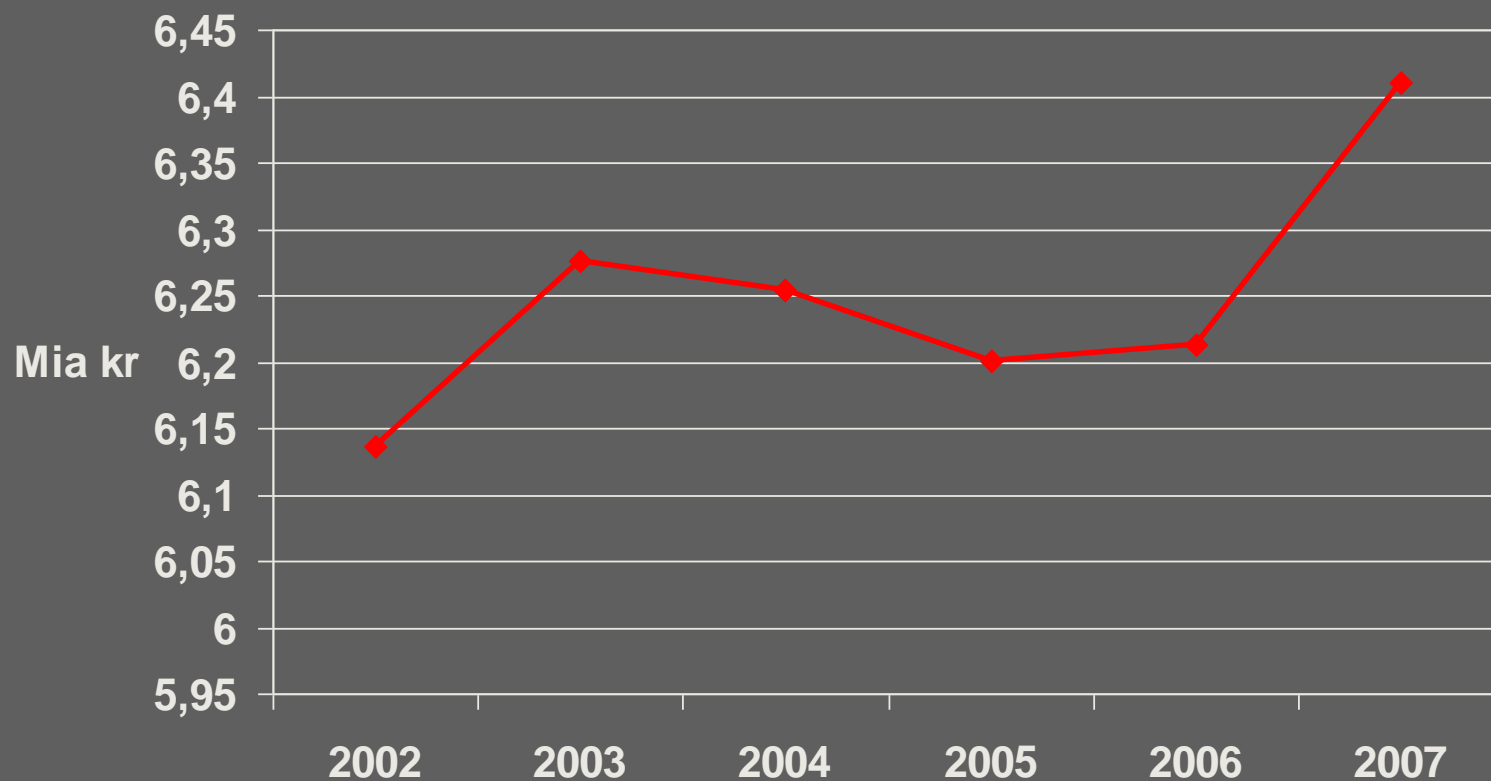
- Forebyggelse af udstødning af sygemeldte medarbejdere gennem optimering af længden af det opståede fravær

TTA efter 1 år for langtidssyge

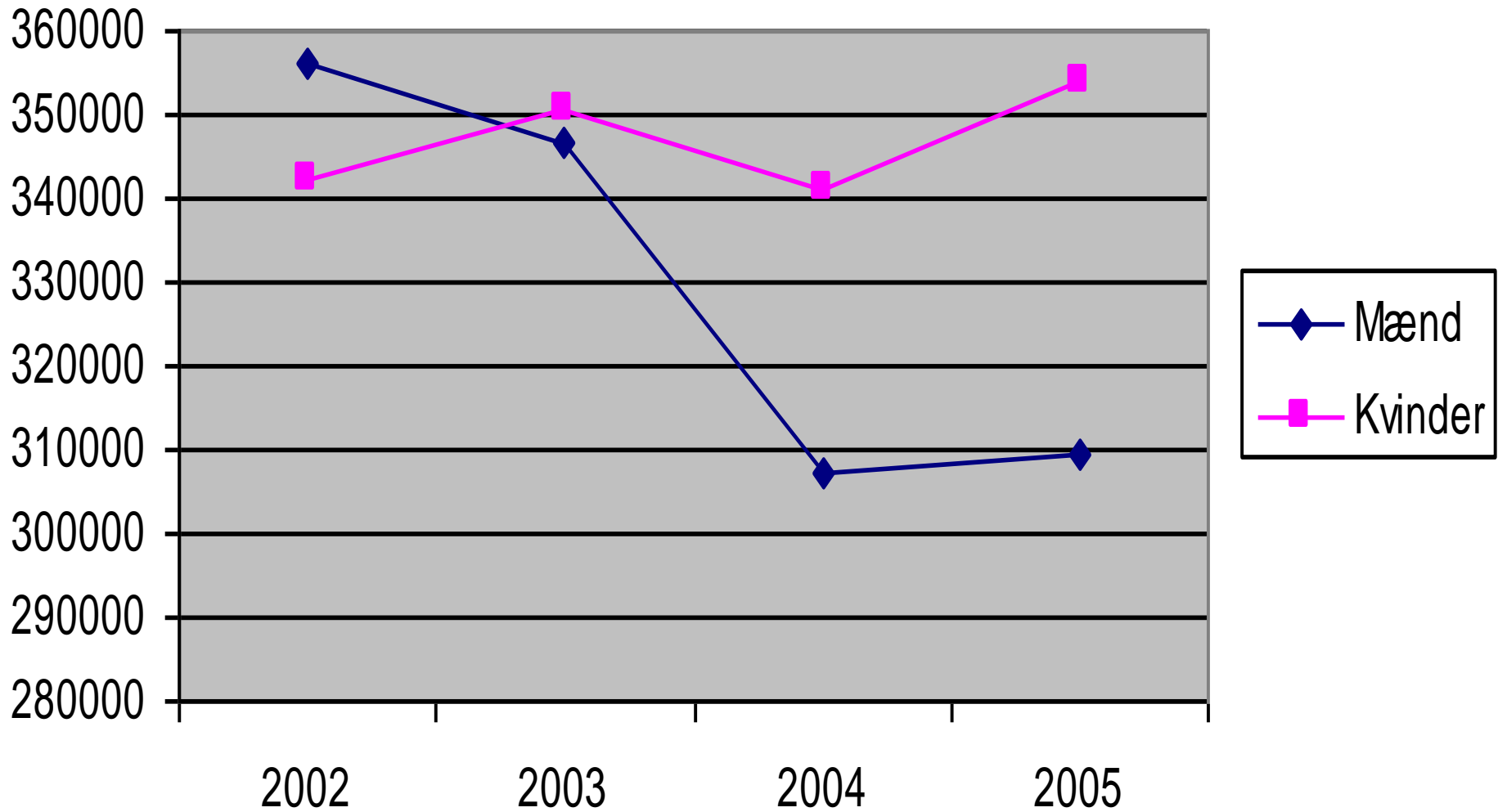
⇒ Holland	= 73%
⇒ Tyskland	= 41%
⇒ Israel	= 49%
⇒ Sverige	= 53%
⇒ USA	= 63%
⇒ Danmark	= 32%...

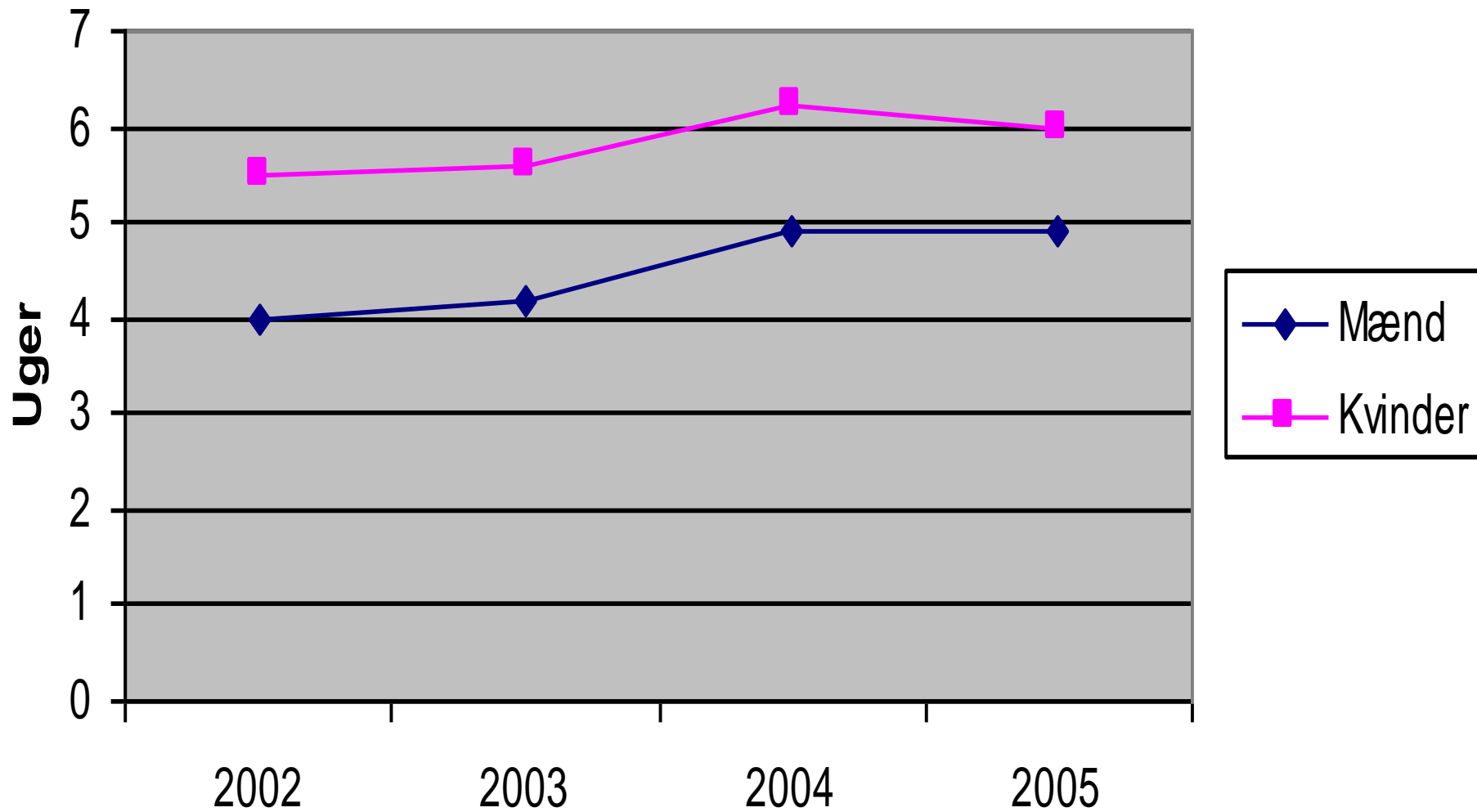
Sygedagpengeudgifter DK 2002-07

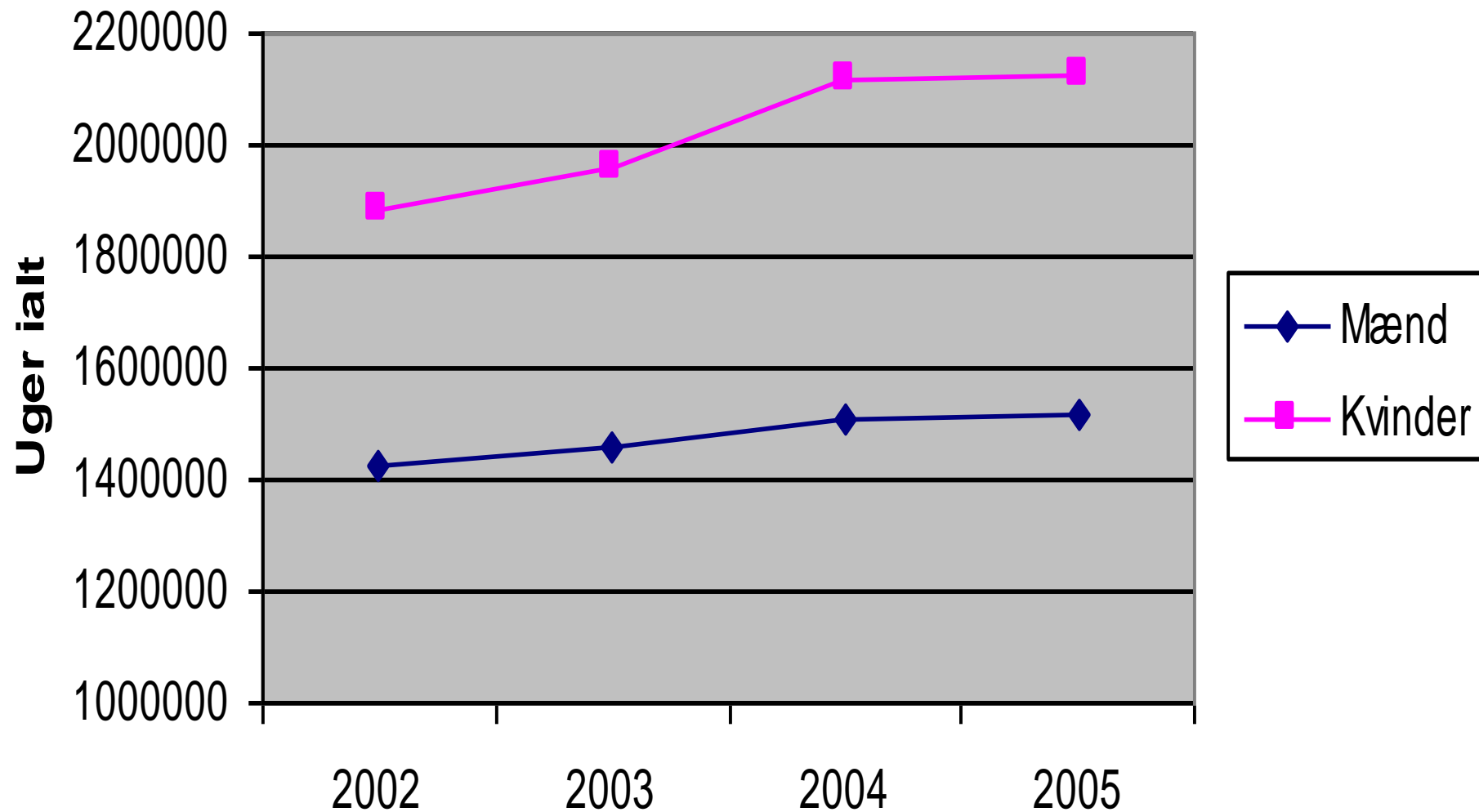
Antal sygedagpengesager 2002-2005

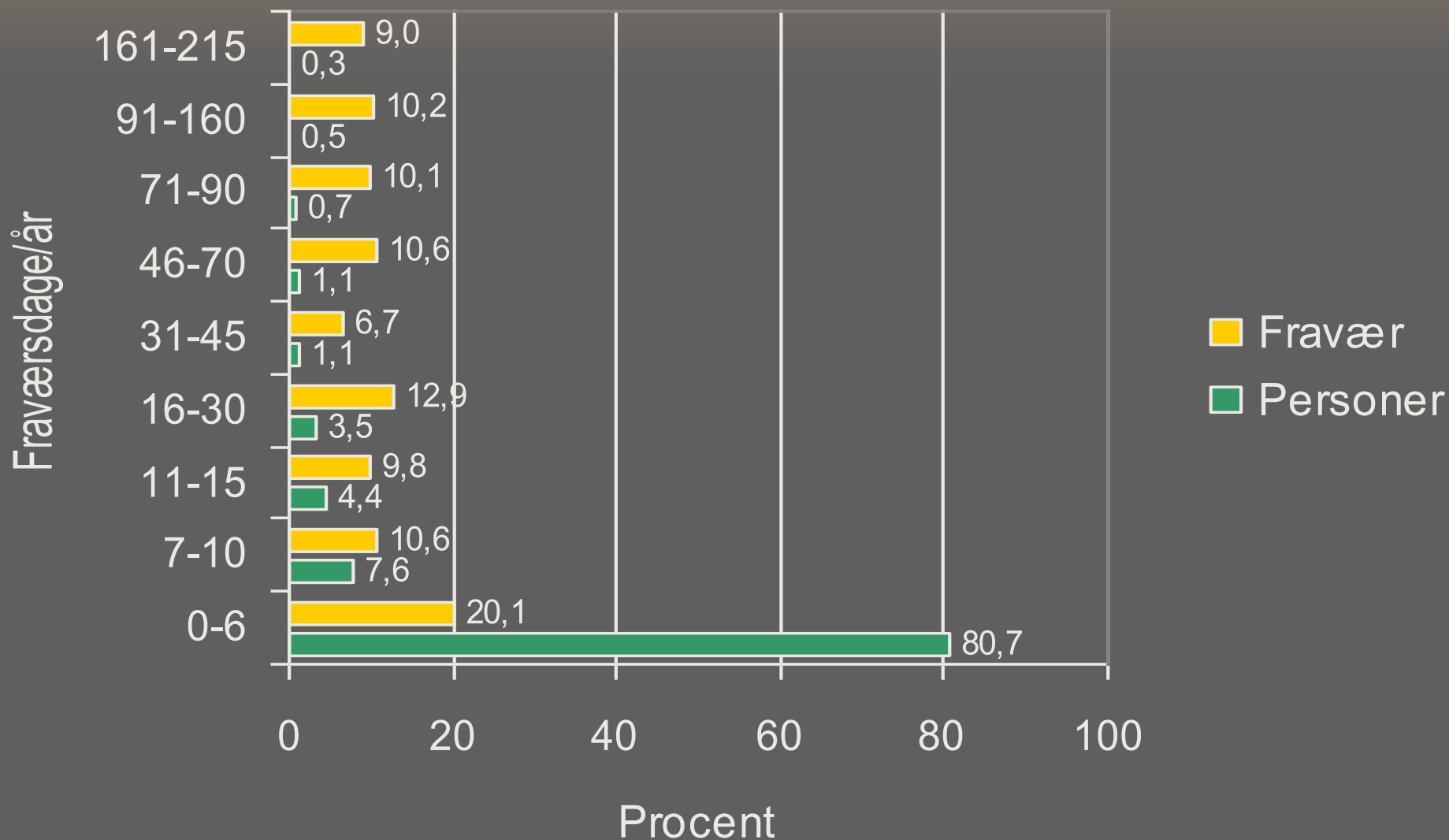
Gennemsnitlig længde af sager 2002-2005

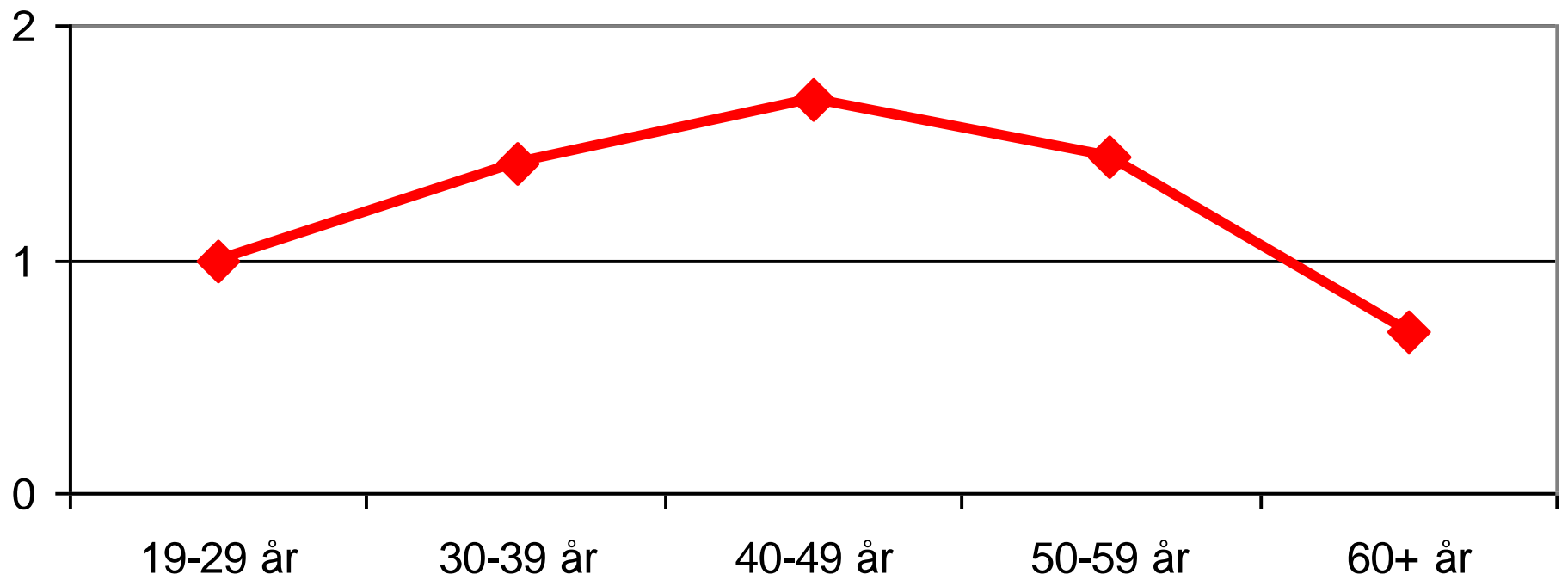
Udvikling i volumen 2002-2005

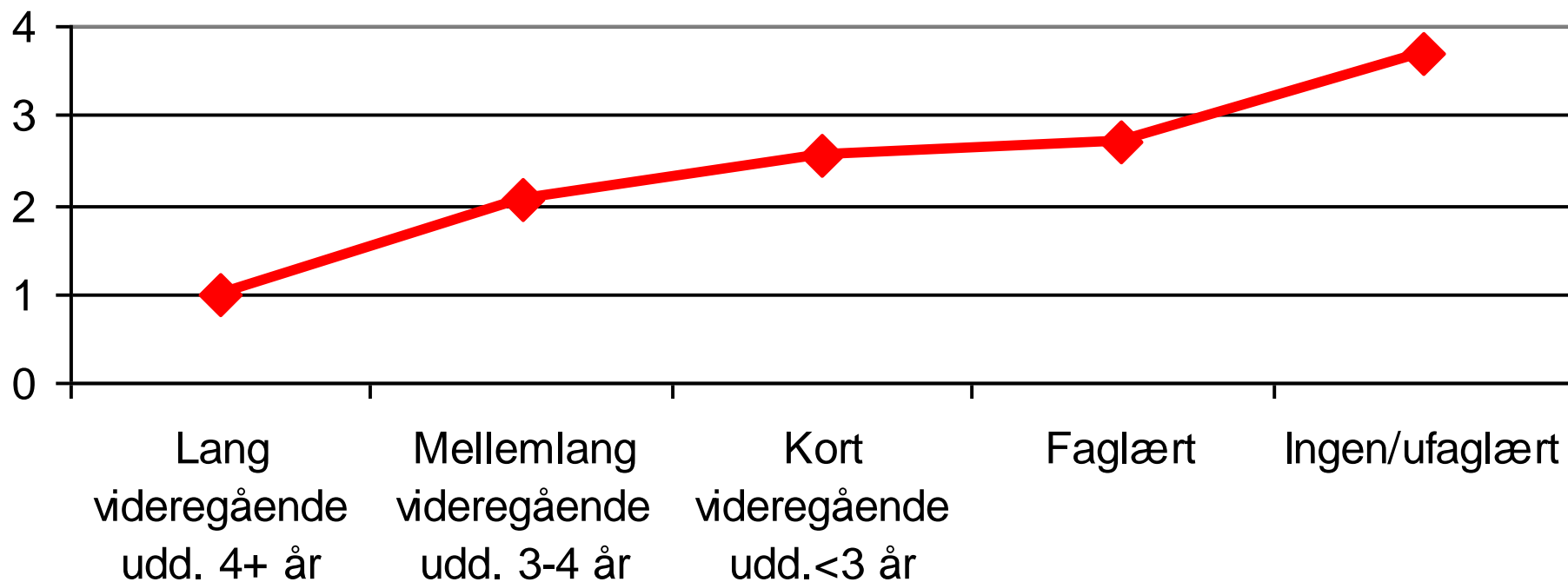
Fordeling af fraværsdage i 2000

Relativ risiko for langtidssygefravær (8+ uger) fordelt på alder

Relativ risiko for langtidssygefravær (8+ uger) alt efter uddannelseslængde

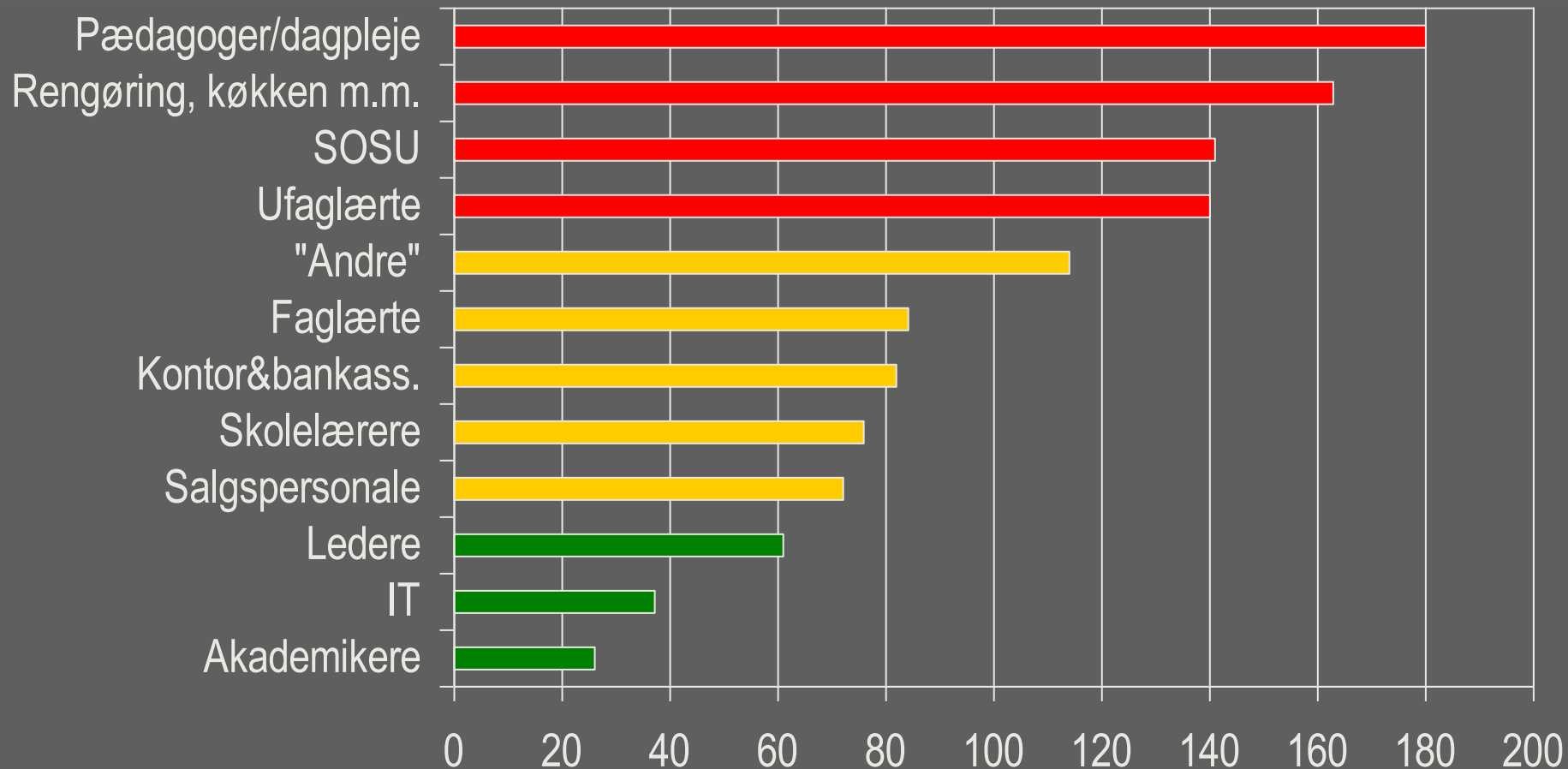

**Hvorfor
arbejdsmiljø?**

Langtidssygefravær i forskellige jobs

- har vi 100 langtidssyge generelt...:

Langtidssygefravær > 8 uger - nøgletal

- ⇒ 4-5 procent af lønmodtagerne bliver langtidssyge i løbet af et år
- ⇒ Flere kvinder end mænd (36% øget risiko)
- ⇒ Hænger endvidere sammen med...:

Risikofaktorer i arbejdet for fravær over otte uger

⇒ Kvinder

- Lav ledelseskvalitet
- Rollekonflikt
- Lav belønning i arbejdet
- Arbejdsstilling med foroverbøjning af ryg/nakke
- Gående/stående arbejde
- Løft og forflytning af tunge byrder
- Træk og skub af tunge byrder

Risikofaktorer i arbejdet for fravær over otte uger

⇒ Mænd

- Høje følelsesmæssige krav
- Krav om at skjule følelser
- Arbejdsstilling med foroverbøjning af ryg/nakke
- Gående/stående arbejde
- Løft og forflytning af tunge byrder
- Træk og skub af tunge byrder

Interaktion mellem psykosociale og fysiske forhold – kun for kvinder!

⇒ Er man samtidig udsat for...

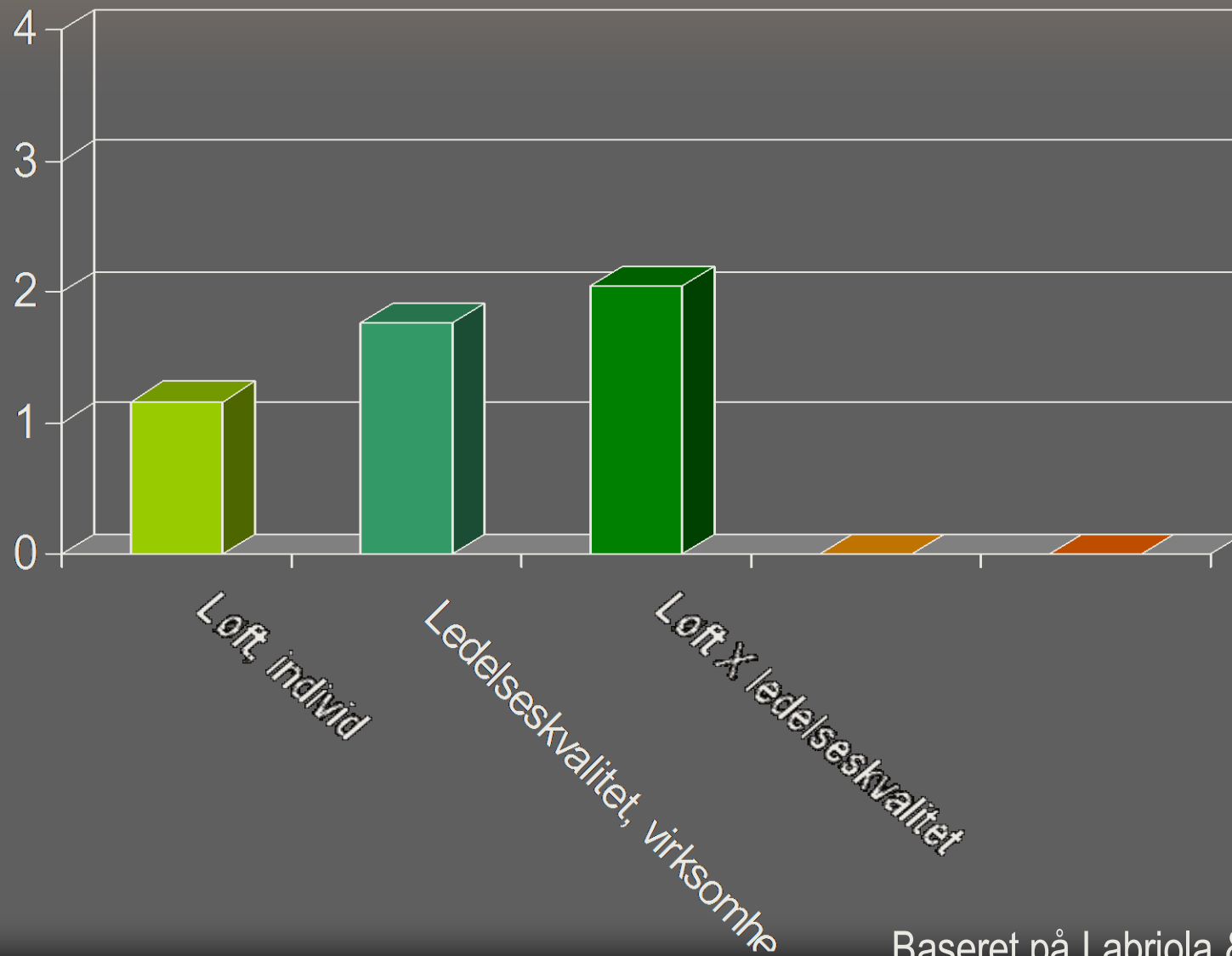
- høje følelsesmæssige krav + arbejde med foroverbøjet ryg/nakke
- rollekonflikt + stående/gående arbejde
- rollekonflikt + løft/forflytning

⇒ ...finder der en negativ synergi sted, som øger risikoen yderligere

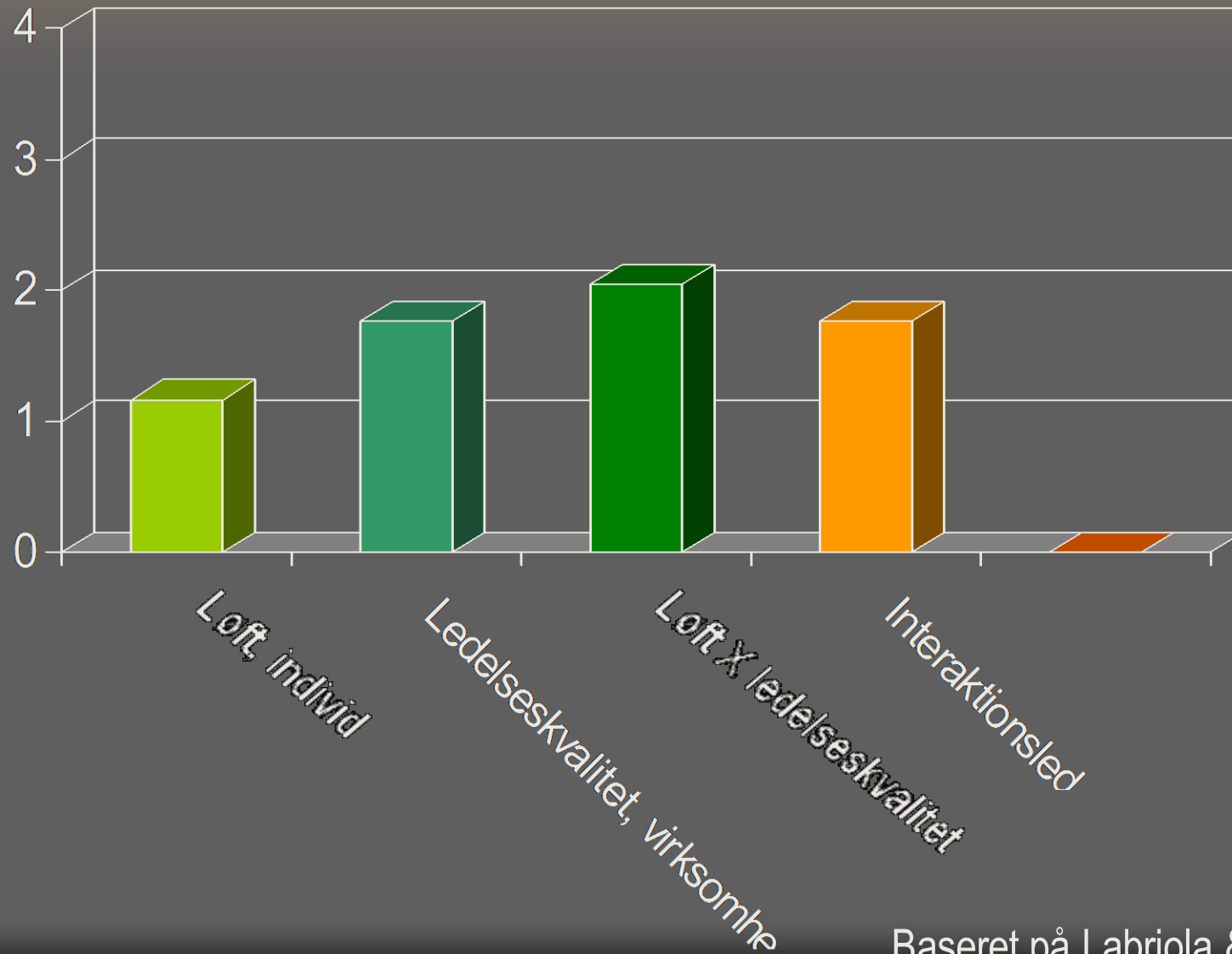
Ledelses kvalitet er målt med:

- ⇒ **5 spørgsmål med 5 svar kategorier:** I meget høj grad, I høj grad, delvist, I ringe grad og I meget ringe grad.
- ⇒ Kan man sige at den nærmeste ledelse på din arbejdsplads....
  - Værdsætter medarbejderne og tager personlig hensyn?
  - Sørger for at den enkelte medarbejder har gode udviklingsmuligheder?
  - Prioriterer uddannelses- og personaleplanlægning højt?
  - Prioriterer trivsel på arbejdspladsen højt?
  - Sætter effektivitet højre end andre værdier?

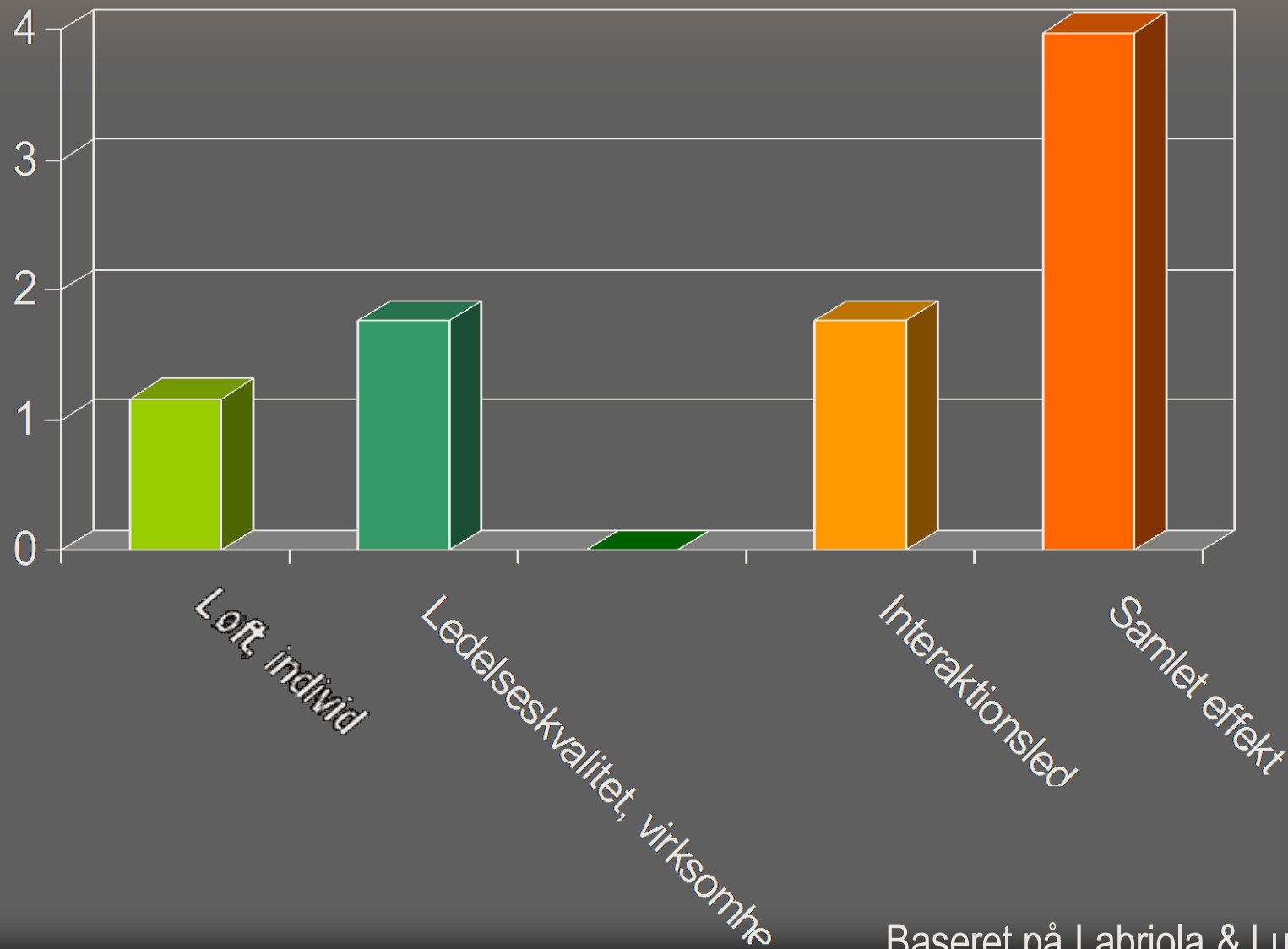
Interaktion mellem faktorer på individniveau og ledelseskvalitet!

Interaktion mellem faktorer på individniveau og ledelseskvalitet!!

Interaktion mellem faktorer på individniveau og ledelseskvalitet!!!

Interaktion mellem faktorer på individniveau og ledelseskvalitet!!!!

Kombineret effekt

⇒ Løft af mere end 30 kg	3.82
⇒ Vrid af ryggen	2.98
⇒ Skub/træk	3.08
⇒ Fysisk aktivitet på arbejde	3.22

Opsummering

- ⇒ Stor forskel mellem jobgrupper
- ⇒ Sygefravær hænger sammen med køn, alder, uddannelse, job og socialgruppe
- ⇒ Forskelle i arbejdsmiljø kan forklare ca 1/3 af forskelle i sygefravær
- ⇒ Sygefravær hænger sammen med faktorer i arbejdsmiljøet. Disse faktorer varierer, alt efter om man er kvinde eller mand
- ⇒ Kombinationer af psykosociale og fysiske faktorer forstærker hinanden indbyrdes
- ⇒ Risikoen for sygefravær på grund af fysiske arbejdsmiljøfaktorer er størst på arbejdspladser hvor medarbejderne er utilfredse med ledelsen
- ⇒ Arbejdsmiljø kan forklare en del af den sociale gradient i sygefravær
- ⇒ Alt andet lige, er rygning den eneste livsstilsfaktor, der er associeret med sygefravær

Opsummering

- ⇒ Arbejde er ikke alt – heller ikke i forhold til sygefravær
- ⇒ Rygning: Ætiologisk fraktion ca. 20% (som fysisk hårdt arbejde)
- ⇒ Svær overvægt (kun ved kortere fravær, ca 60%)

...og hvad så?

Tilbagevenden til arbejde efter sygefravær

- ⇒ 11-12% af den arbejdende befolkning udvikler sygefravær på 2 uger eller mere i løbet af et år
- ⇒ Langt de fleste der er sygemeldt i mere end to uger vender tilbage til arbejdet i løbet af et år
- ⇒ Året efter er 92% vendt tilbage
- ⇒ Lige mange mænd og kvinder
- ⇒ Arbejdets indhold før sygemeldingen har betydning for, hvornår man vender tilbage

Barrierer for tilbagevenden

A person in a dark wetsuit is seen from behind, riding a blue surfboard on a large, dark, curling wave. The background shows a hazy, overcast sky and a distant, low-lying landmass or horizon line.

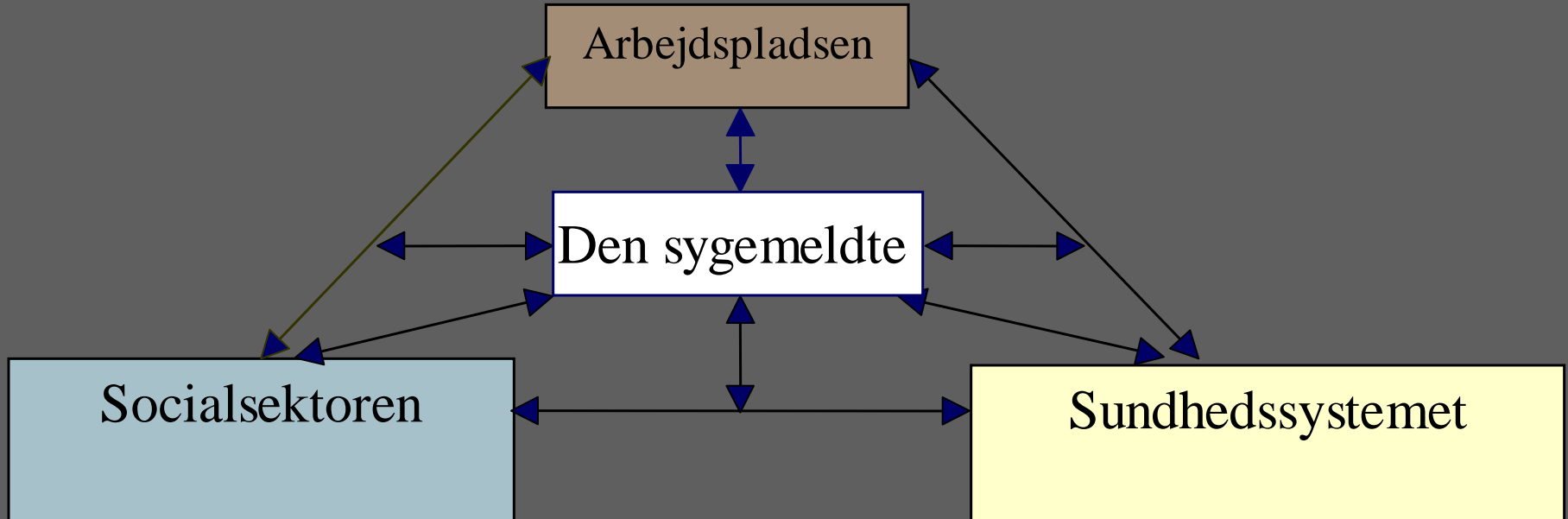
- ⇒ Kvinde
- ⇒ Alder
- ⇒ Ingen uddannelse
- ⇒ Høje følelsesmæssige krav
- ⇒ Jobusikkerhed
- ⇒ Stillesiddende arbejde
- ⇒ Offentlig ansættelse
- ⇒ Arbejdsplads med mere end 20 ansatte

Baseret på Lund & Labriola mfl, 2005

Skal alle have de samme tilbud?

De involverede parter i tilbage-til-arbejde-forløbet:

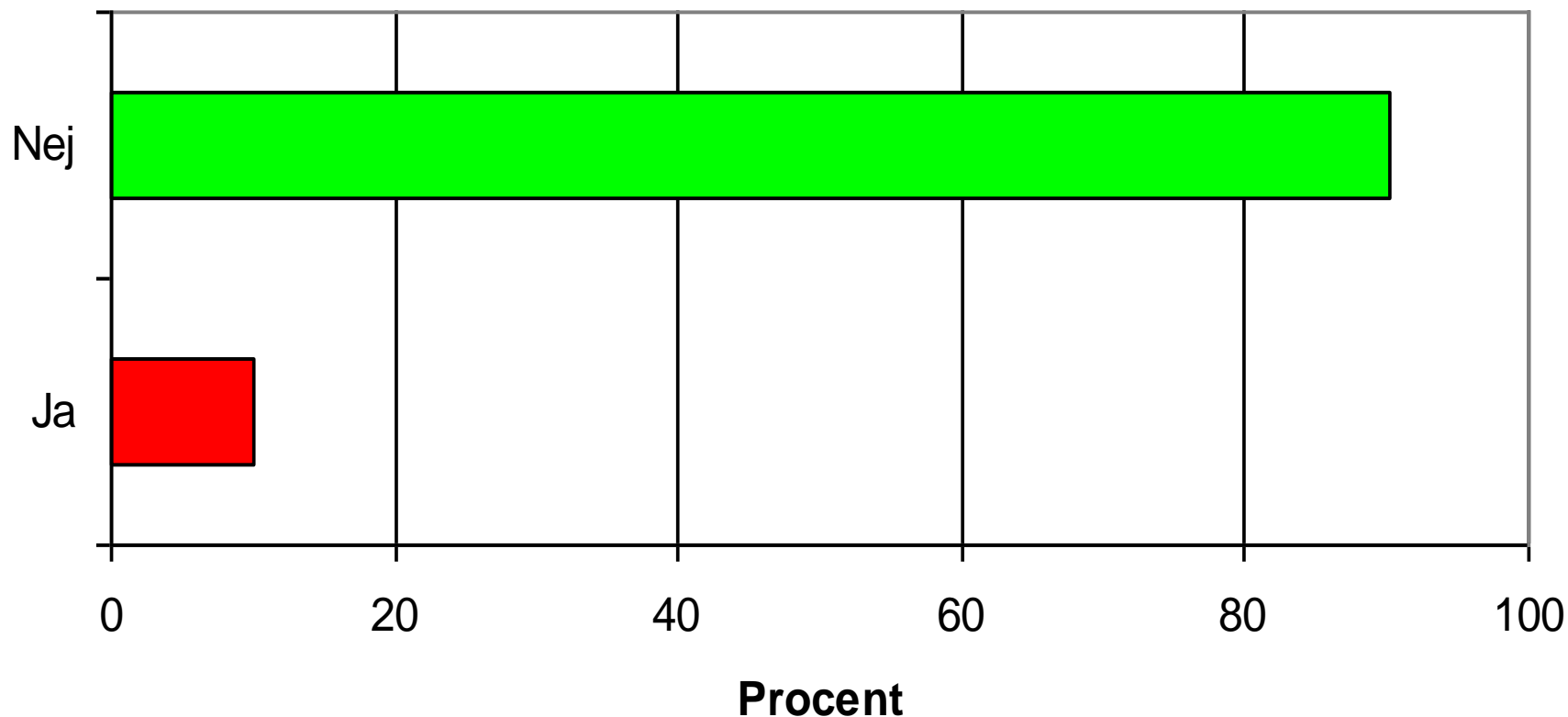

Undersøgelse af aktører

- ⇒ Tværsnitsundersøgelse af 3736 lønmodtagere i 2005
- ⇒ Sygefraværsperiode < 5 arbejdsdage sidste 6 mdr:
  - årsagen til sygefraværet
  - graden af involvering af aktører i forbindelse med tilbagevenden
  - hvem aktørerne i givet fald var
  - hvilke initiativer der blev taget

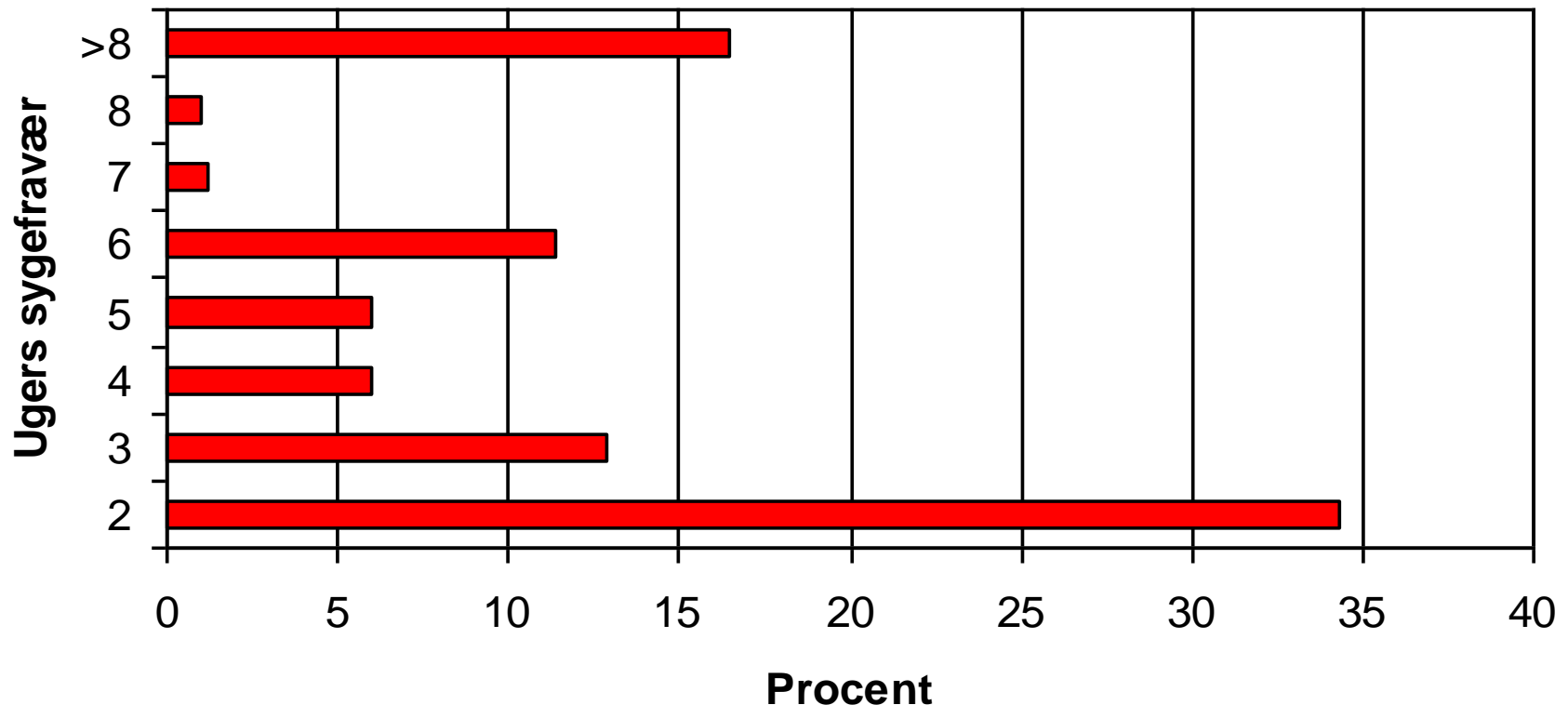
Har du indenfor de sidste 6 mdr haft en sygdomelding, hvor du har været sygdomeldt fra arbejde i mere end en hel uge i træk?

Andel med sygefravær > 5 dage sidste 6 mdr

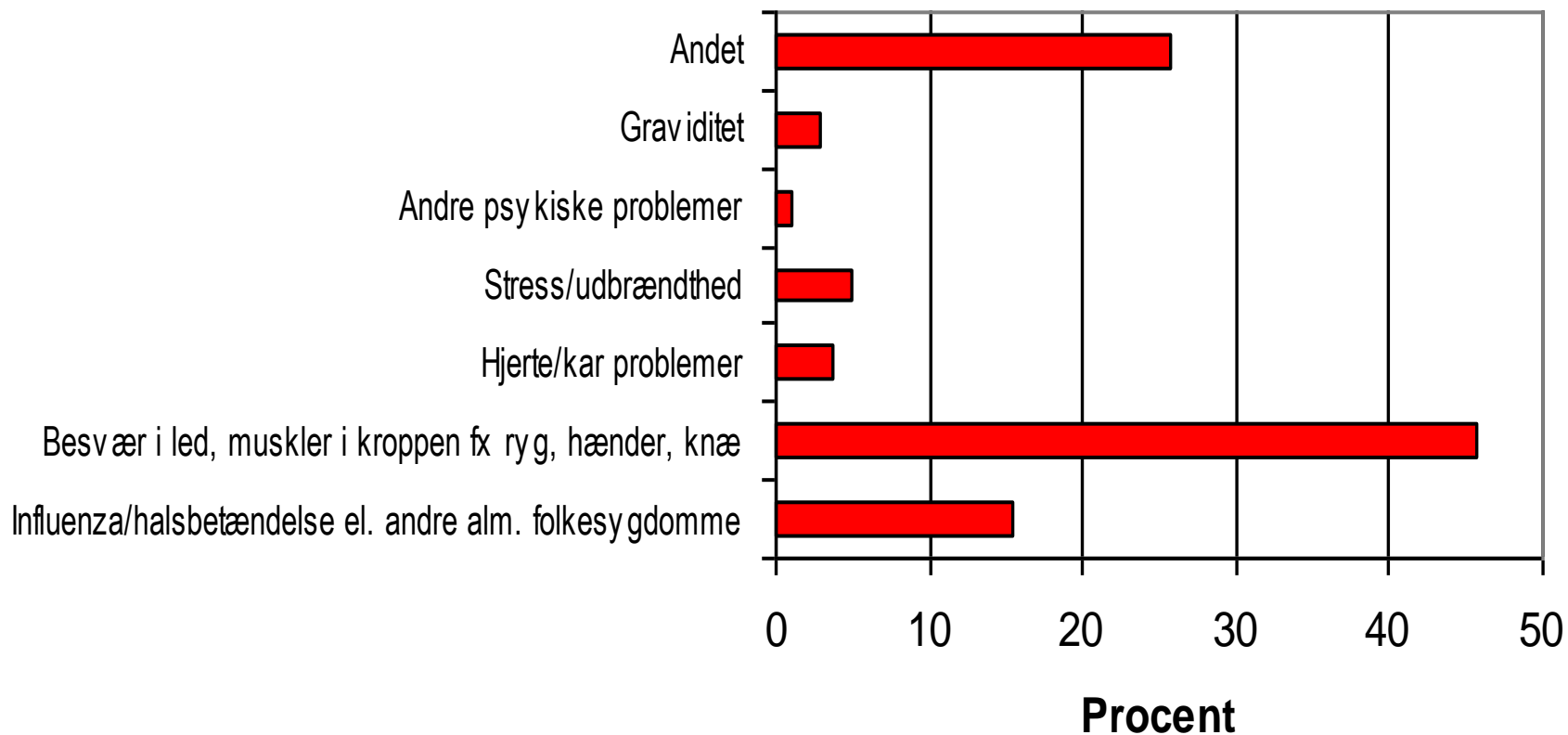
Hvor mange arbejdsdage var du sygemeldt i den fraværsperiode?

Fordeling af sygefravær

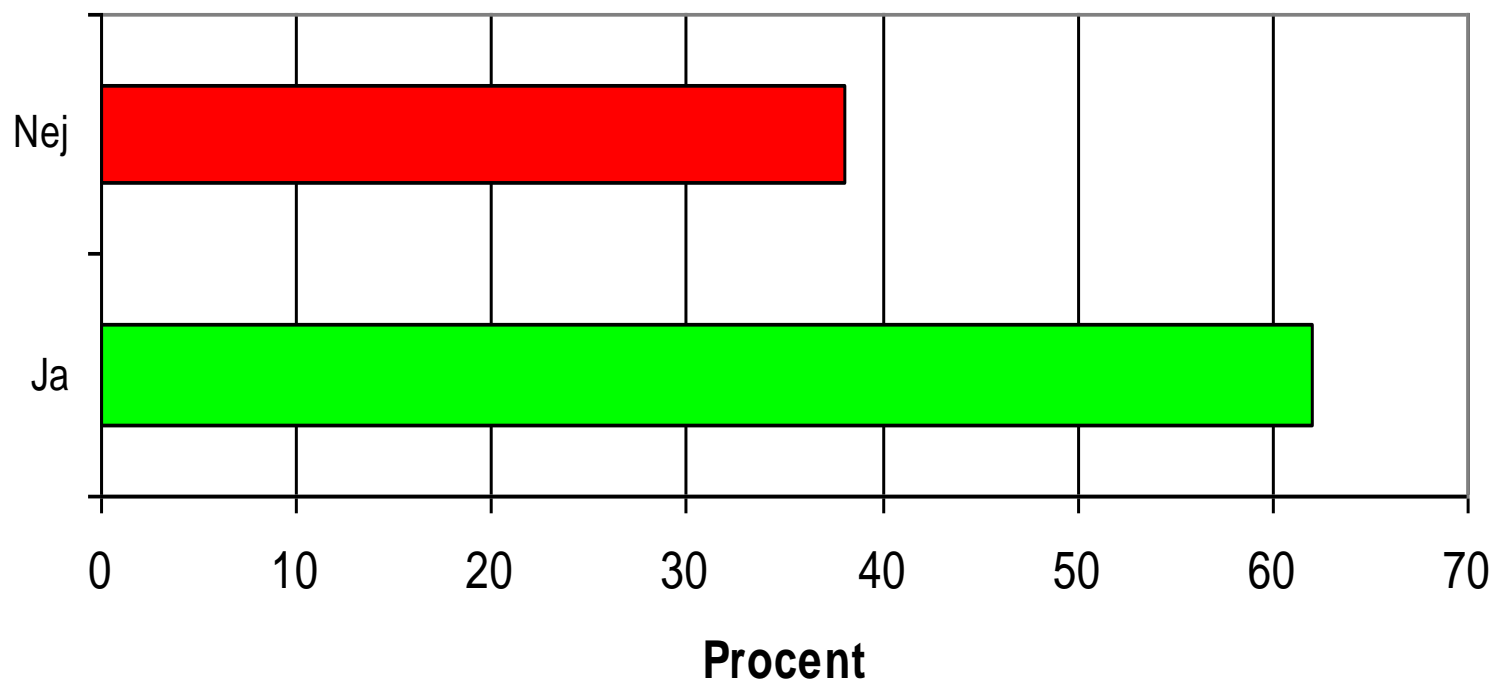

Hvorfor var du sygemeldt?

Årsag til sygefravær

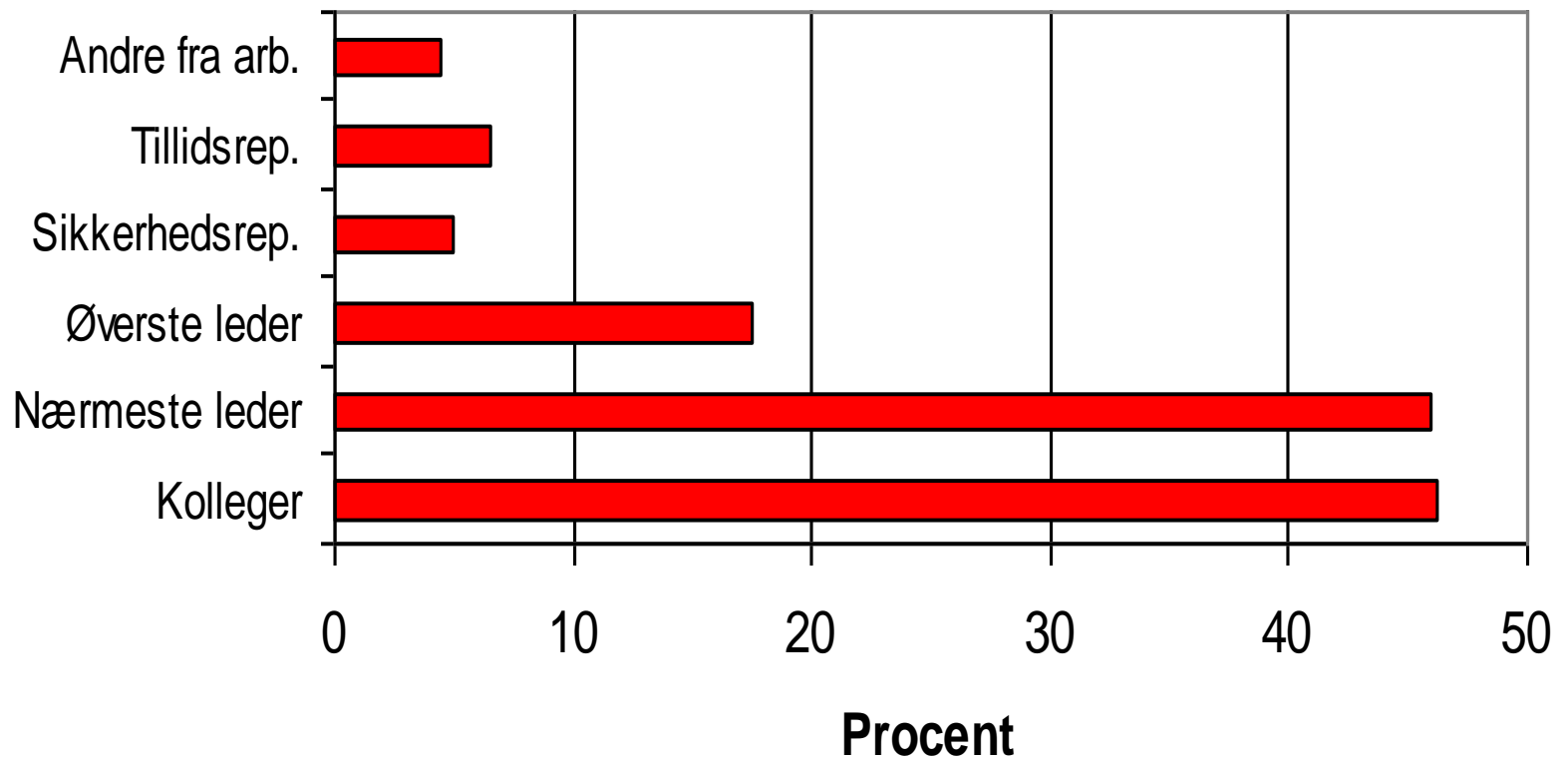

Har din arbejdsplads kontaktet dig mens du var sygemeldt?

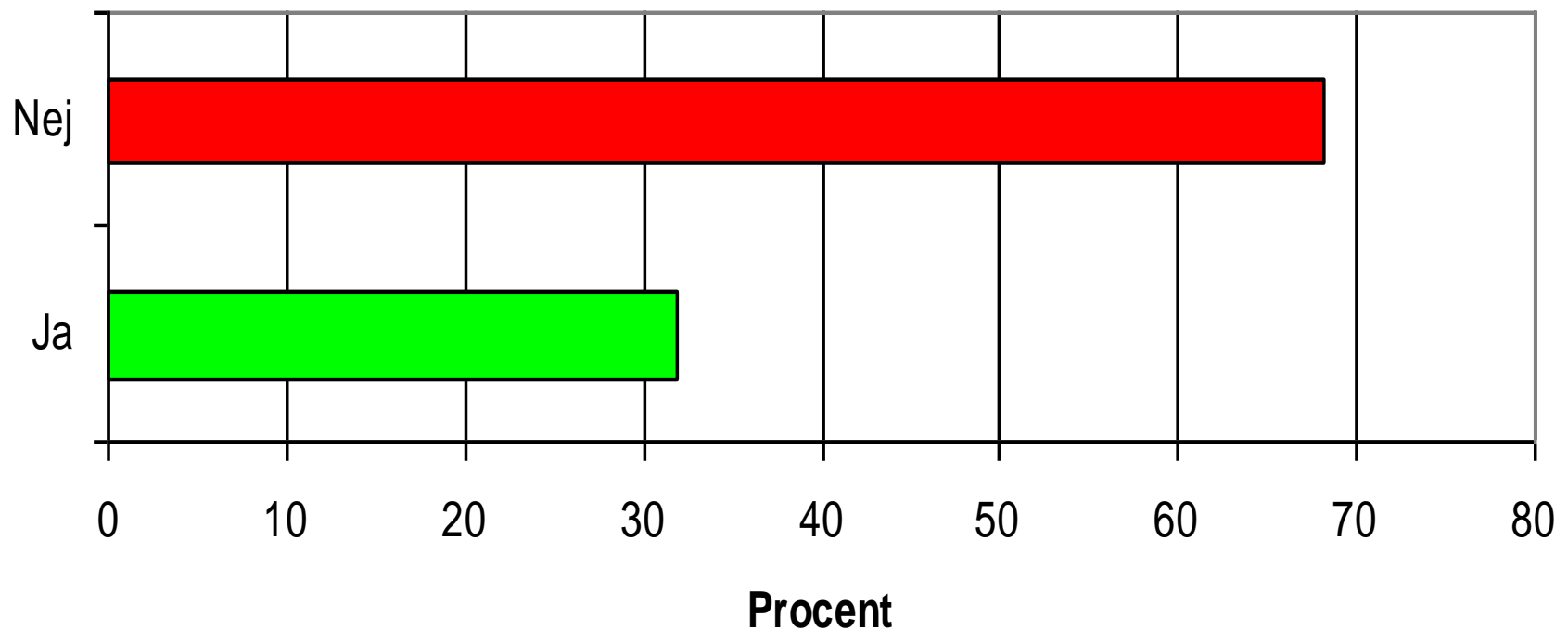
Hvem kontaktede dig mens du var sygemeldt?

Kontakter fra arbejdspladsen under sygefravær

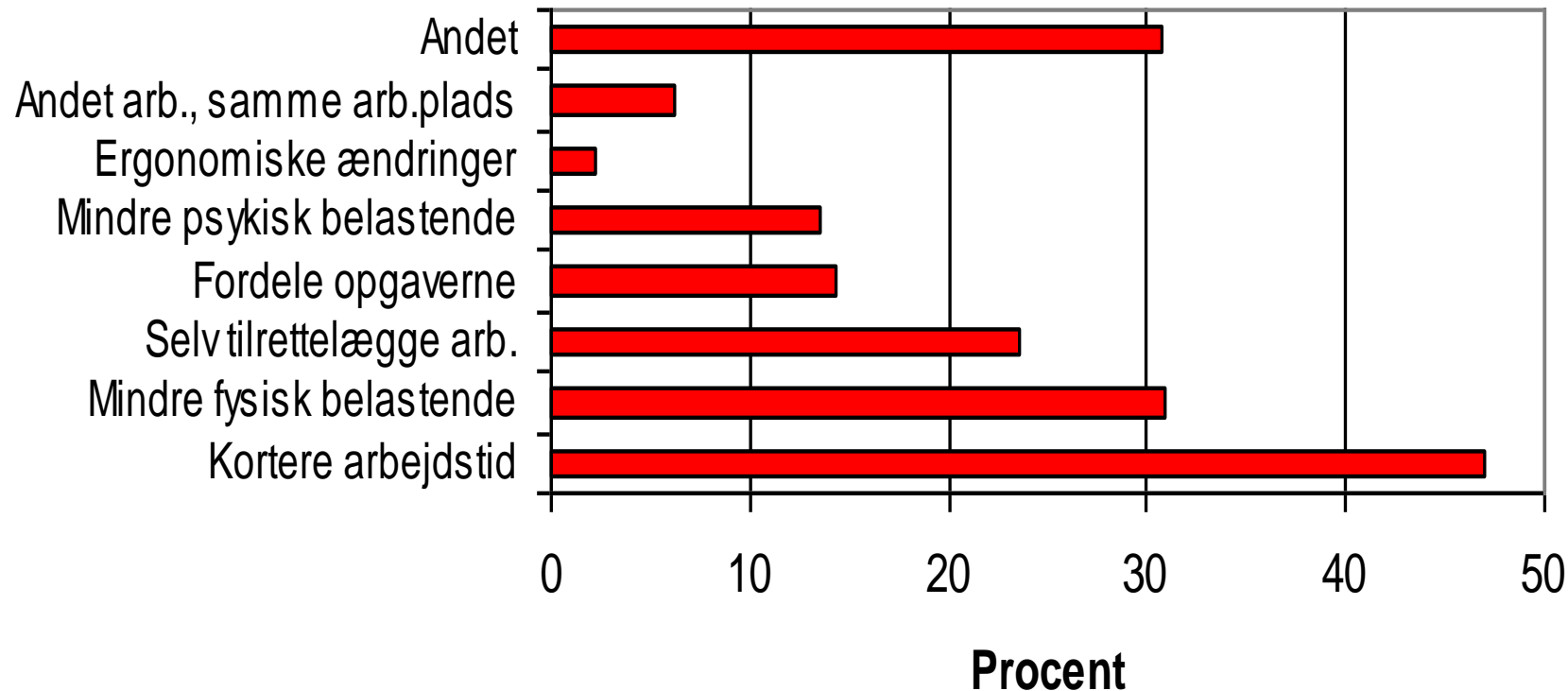
Blev der gjort noget for at hjælpe dig tilbage mens du var sygemeldt?

Andel for hvem der blev taget initiativer

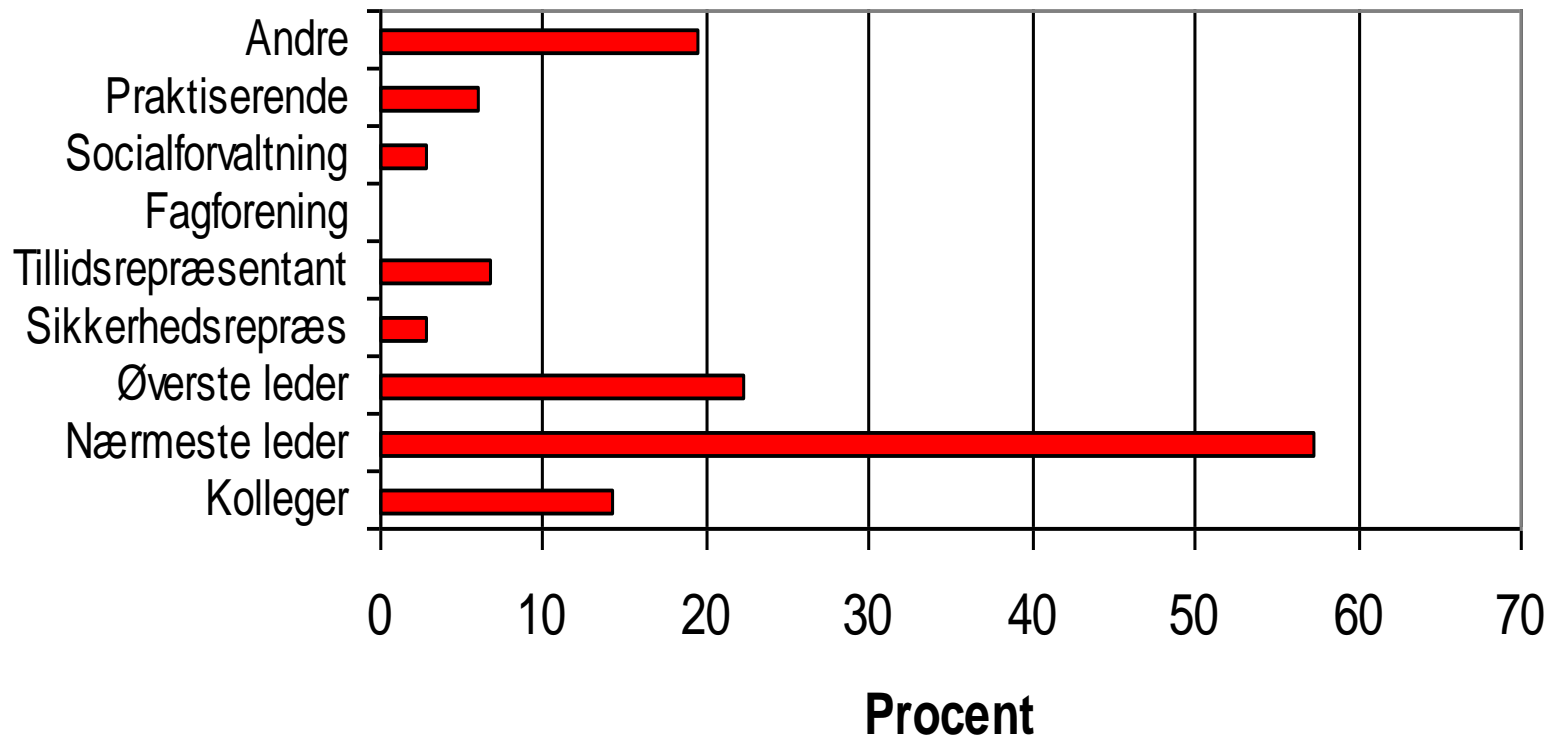
Hvad blev der gjort?

Hvilke initiativer blev taget?

Hvem tog dette initiativ/disse initiativer?

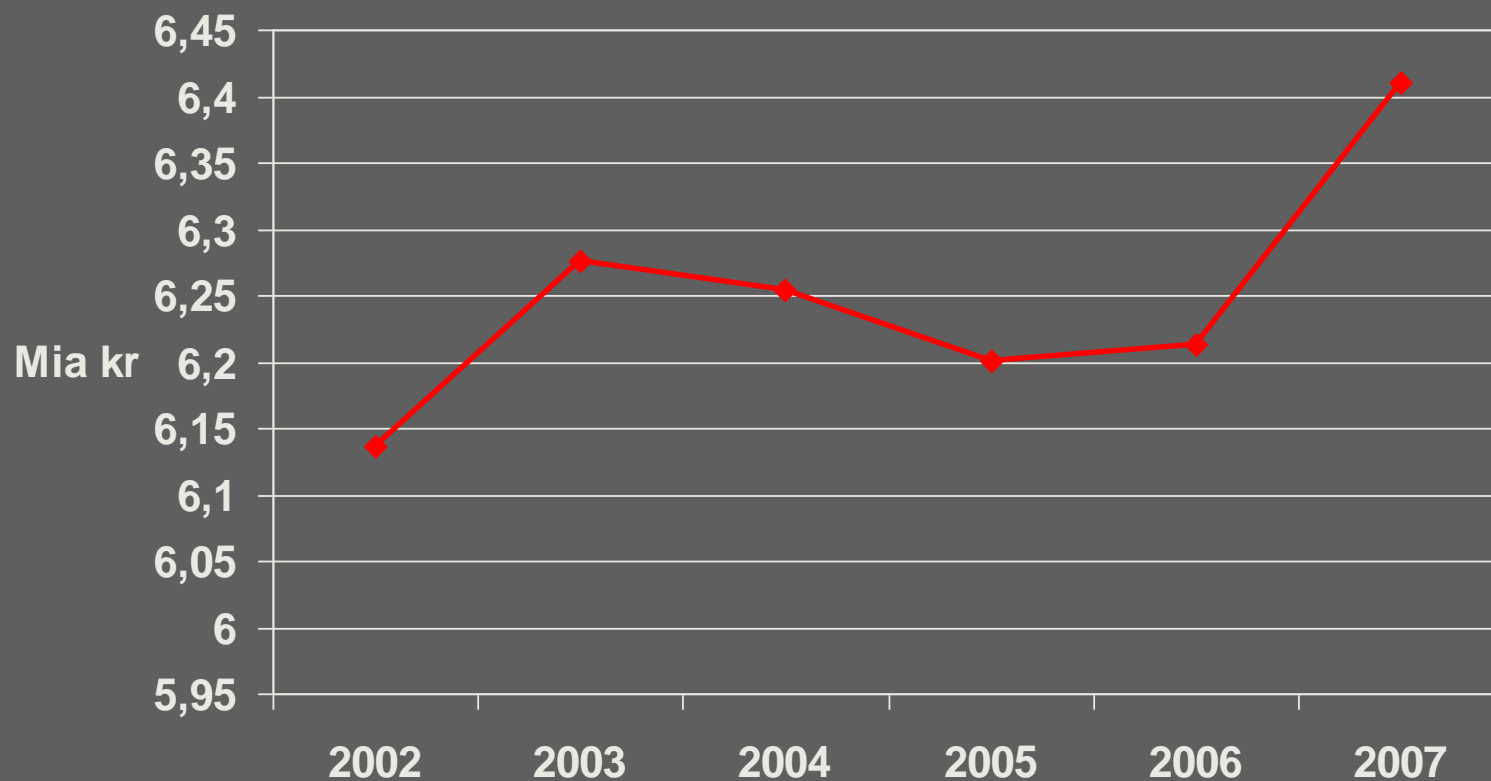
Initiativtagere ved tilbagevenden til arbejde

Konklusion, – aktører v. TTA

- ⇒ 62% blev i løbet af fraværsperioden kontaktet af nogen fra arbejdspladsen, hyppigst fra kolleger eller nærmeste leder.
- ⇒ For 32% af de sygemeldte, blev der i den forbindelse taget initiativer på arbejdspladsen, for at fremme tilbagevenden til arbejde.
- ⇒ De hyppigste initiativer var mulighed for nedsat arbejdstid, og nedsættelse af den fysiske belastning i arbejdet.
- ⇒ Initiativerne kom hyppigst fra nærmeste leder, men sjældent fra praktiserende læge, socialforvaltning, fagforening, TR eller SR.

Sygedagpengeudgifter DK 2002-07

Årsager til stigning i sygedagpengeudgifter - fakta

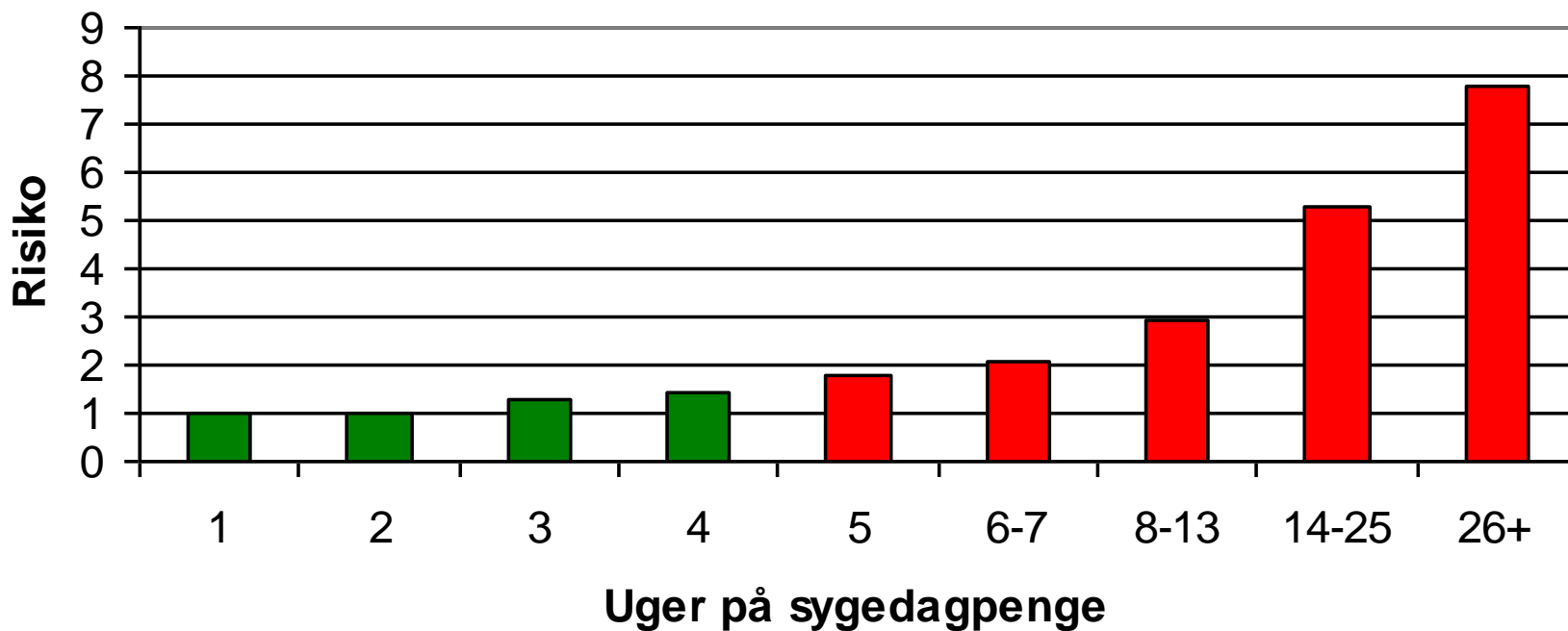
- ⇒ Flere i arbejde
- ⇒ "Støvsugning" i arbejdsmarkedets kroge
- ⇒ Flere flexjob og kronikere (sygedagpenge fra dag 1)
- ⇒ Restriktioner i adgang til førtidspension
- ⇒ (Kommunesammenlægning)

- ⇒ Ingen videnskabelig dokumentation for ændring i helbred, arbejdspress, stress, normer/holdninger

Fokus

- ⇒ Hvad er årsag til sygefravær, og hvad er årsag til *stigning* i sygefravær
- ⇒ Hvad er karakteristika
- ⇒ Hvad er potentielt foranderligt

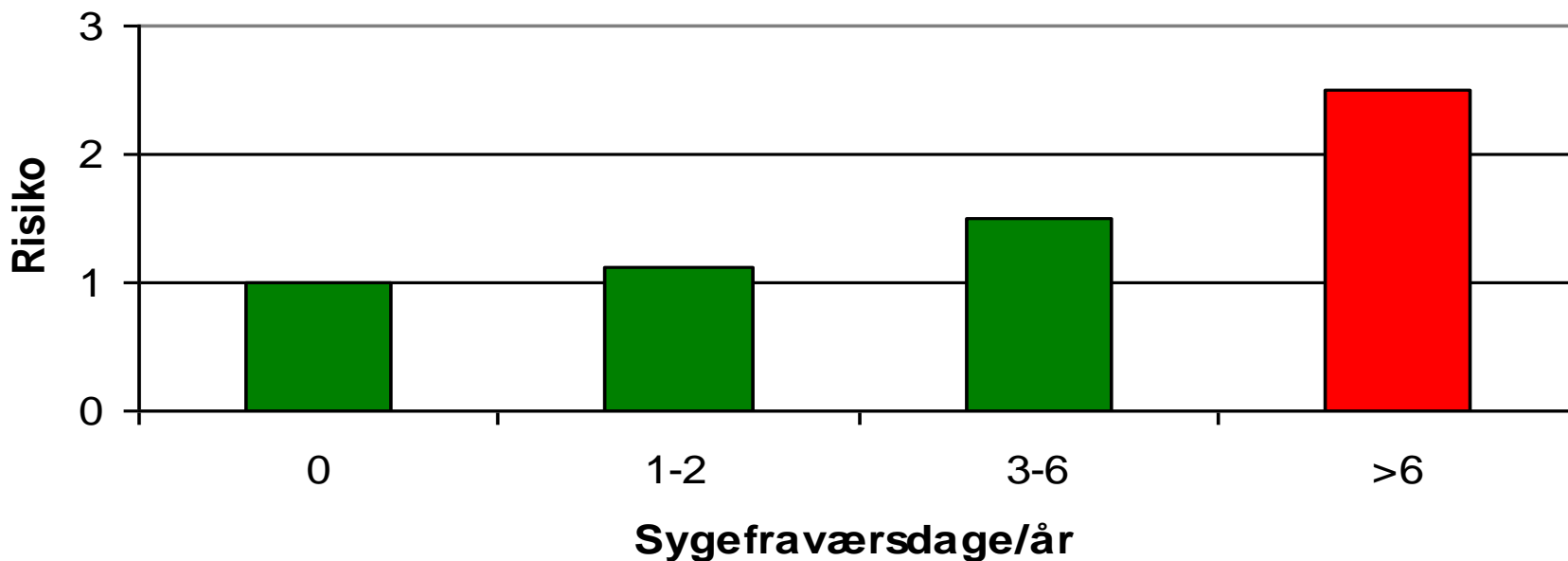
Konsekvenser af sygefravær I

Uger med modtagelse af sygedagpenge i løbet af et år, og risiko for senere at gå på førtidspension

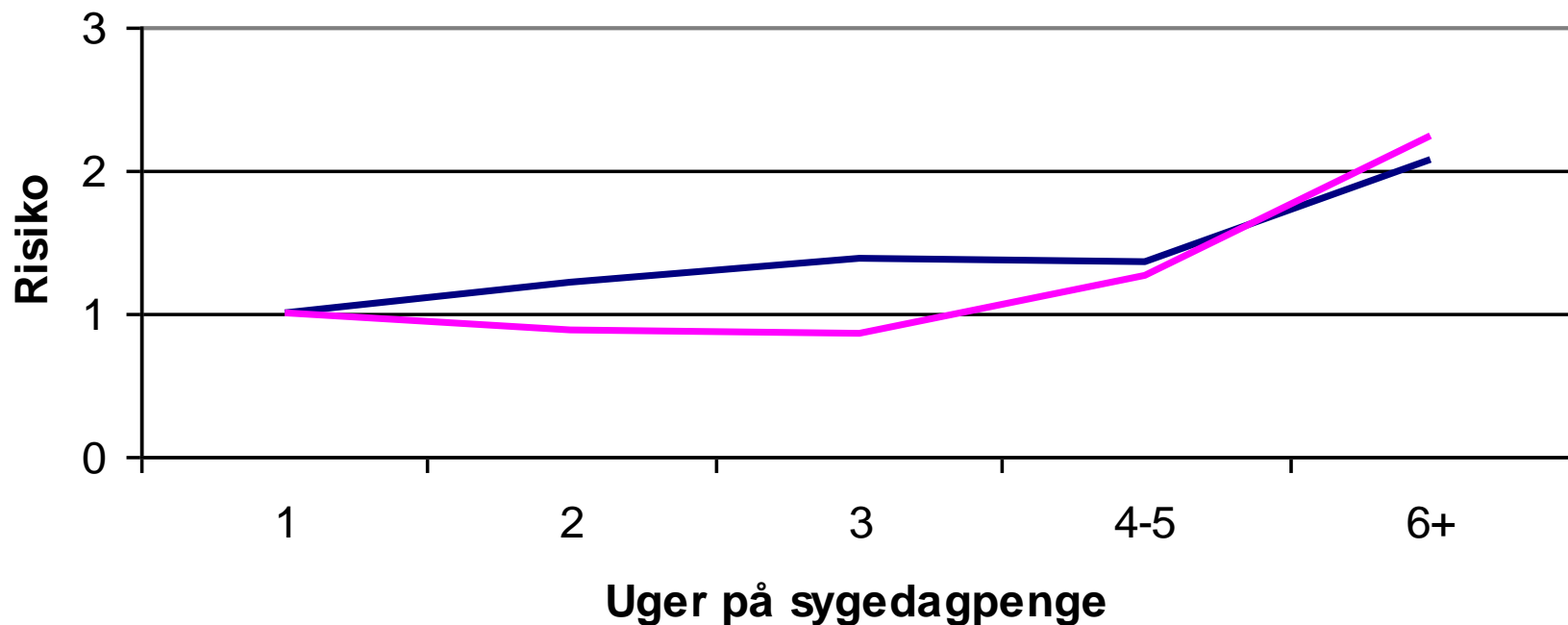
Konsekvenser af sygefravær II

Dage med sygefravær/år, og risiko for senere at gå på førtidspension

Konsekvenser af sygefravær III

Uger med modtagelse af sygedagpenge i løbet af et år, og senere øget dødelighed

Model

Samfund

Virksomhedspolitik & -kultur

Arbejds miljø

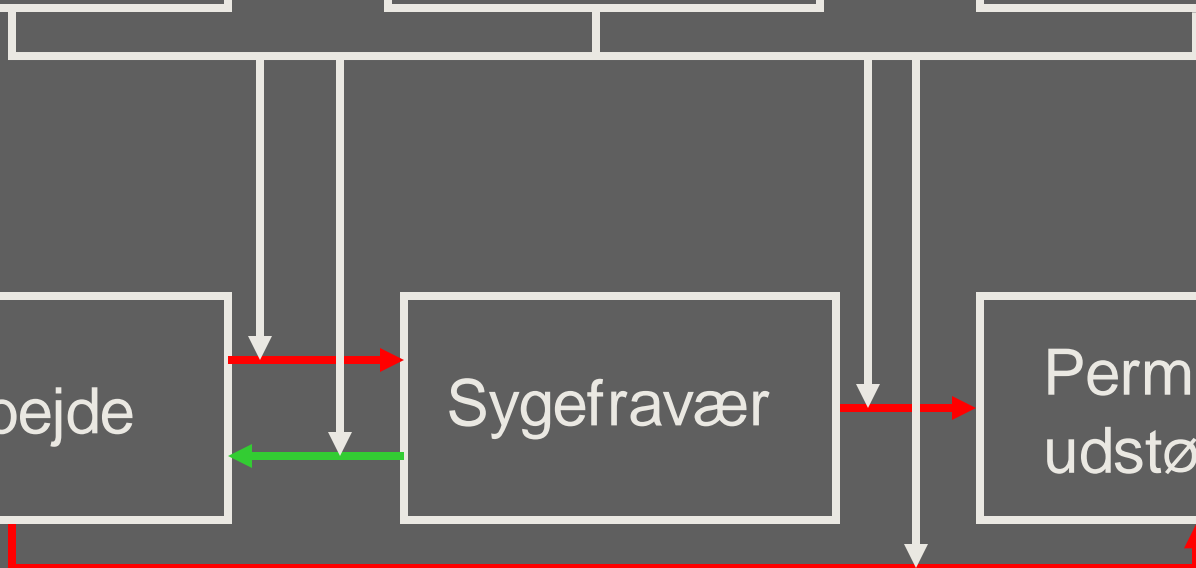
Helbred

Livsstil

I arbejde

Sygefravær

Permanent
udstødelse

Dynamisk model for sygefravær & TTA

